

RĂSPÂNDIREA OPERETEI *CRAI NOU* DE CIPRIAN PORUMBESCU ÎN BANAT ȘI BUCOVINA

VICTOR DOBRESCU

Compozitorii care au decedat în plină maturitate a talentului s-au bucurat de simpatie din partea publicului și a cercetătorilor, cazul lui Dinu Lipatti și Ciprian Porumbescu sunt edificatoare. Acesta ocupă însă un loc singular în muzica românească. Până la mijlocul secolului XX, când George Enescu nu își încheiase cariera artistică, compozitorul bucovinean a devenit un mit al școlii muzicale românești ¹.

După moartea lui George Enescu, reșezarea valorilor artistice în ierarhia națională a impus "o referire constantă la acest pisc al culturii noastre muzicale". De aceea în ultimii 45 de ani am asistat la o demitizare a lui Ciprian Porumbescu prin reconsiderarea aureolei compozitorului bucovinean. Aceasta se datorește faptului că încă din timpul vieții își făcuse o aureolă de erou național prin procesul Societății Studențești "Arboroasa" din Cernăuți, în februarie 1878. La Viena câștigase studențimea din cercul Societății Academice "România Jună". La Brașov profesorul "era cel mai cunoscut om din oraș", după premiera operetei *Crai Nou* și cele două concerte simfonice din 1882, compozitorul dobândind un prestigiu național ².

Opereta *Crai Nou* s-a cântat într-o jumătate de veac aproape în toate provinciile istorice românești, iar compozitorul a fost transformat într-un simbol de către românii din Bucovina, Banat și Transilvania ce luptau pentru eliberare națională. Corurile *Pe-al nostru steag - cântecul tricolorului*, *Cântec de primăvară*, *Inimă de român*, *Cât e țara românească*, *Cântecul gînteii latine*, *Pe cerul Bucovinei* și altele au dobândit o mare popularitate în public ³.

Deși compozitorul a scris mult pentru timpul scurt cât a trăit, totuși lucrările sale se cunosc doar parțial, fiind tipărite în proporție de 50%. Jurnalul de însemnări zilnice, compozițiile și corespondența nu s-au tipărit într-o ediție științifică. Muzica noastră din a doua jumătate a secolului XIX ar fi fost mai săracă fără opereta *Crai Nou*, fără *Balada pentru vioară* și fără *Cântecul tricolorului* sau *Imnul Unirii* ⁴. S-au păstrat în timp cinci partituri ale operetei, care se găsesc la Muzeul Bucovinei din Suceava (exemplarul Vicoveanu), Muzeul primei Școli românești din Șcheii Brașovului (exemplarul Tiberiu Brediceanu), Societatea de Teatru Român (exemplarul de la Biserica Albă), Muzeul ASTRA din Sibiu (exemplarul Augustin Bena), Biblioteca Județeană Brașov (exemplarul Bena).

1. V. Cosma, **C. Porumbescu între mit și realitate**, in **Ateneu**, nr. 3/1983, p. 2.

2. **Ibidem**.

3. **Astra**, nr. 6/1983, p. 3.

4. V. Cosma, **op. cit.**, p. 3.

Originalul partiturii s-a pierdut probabil la București, iar dintre copii cea mai valoroasă este cea de la Biserica Albă ⁵.

În cele ce urmează ne vom referi la opereta *Crai Nou* și la răspândirea ei în țară și dincolo de hotarele ei. Preocupări pentru realizarea operetei românești au existat și înaintea lui Ciprian Porumbescu, la prima generație de compozitori ai secolului XIX, la Alexandru Flechtenmacher și Eduard Caudella, care au încercat să creeze un "repertoriu muzical dramatic național", dar prima operetă românească s-a născut în februarie 1882 la Brașov, datorită compozitorului Ciprian Porumbescu și aceasta este opereta *Crai Nou*, în două acte, după libretul lui Vasile Alecsandri, care a fost preluat în mod critic, compoziția muzicală fiind superioară libretului ⁶. În compoziția *Crai Nou* se interpătrund două zone de influență a folclorului și a operetei clasice vieneze, pe care compozitorul le cunoștea foarte bine.

După reprezentarea operetei *Crai Nou* la Brașov în 1882, compozitorul scria următoarele tatălui său: "Îmi aduc aminte că într-o seară de vară mergeam cu Dumneata și cu caii lui Alexandru Botușan la Burla și pe drum spre Comănești se ivise vorba despre mine și despre viitorul meu... și vă spuneam că dorința mea cea mai fierbinte este de a putea compune o dată o operetă și să mă văd în mijlocul orchestrei înaintea scenei dirijând..." ⁷. Gândul de a scrie o operetă românească îl frământa pe compozitor încă înainte de a veni la Brașov, acesta fiind idealul său artistic: "o operetă izvorâtă din folclor". Opereta *Crai Nou* este o lucrare de maturitate a compozitorului și o piatră de hotar în muzica românească din secolul XIX.

Subiectul a fost luat din mediul satului moldovenesc, acțiunea se petrece în 1851 într-un sat din munții Moldovei, având la bază o veche legendă populară. Cu tot subiectul naiv, brodat pe un basm feeric de Vasile Alecsandri, opereta a entuziasmat spectatorii, fiindcă totul părea rupt din sufletul poporului. Subiectul operetei este brodat pe superstiția populară că la ivirea lunii noi pe cer, a Craiului Nou, dorințele tinerilor care se iubesc se împlinesc, dacă sunt respectate anumite ritualuri. Personajele principale sunt Anica - Leonaș și Dochița - Bujor, pe care moș Corbu îi ajută să se căsătorească. Opereta are o muzică simplă și caldă, plină de aerul luncilor și pădurilor noastre, de buna dispoziție populară și duișia doinei noastre ⁸.

Libretul nu are un conflict dramatic puternic, dar graiul neoaș românesc, mediul țărănesc, versul sprinten cu ritmică populară dau operetei o savoare particulară, care i-a asigurat o dăinuire de la 1882 și până astăzi. Conținutul popular al muzicii compozitorului explică reprezentarea operetei în Banat și Transilvania la Brașov, Oravița, Lugoj, Caransebeș, Anina, Reșița, Sibiu, Arad și Cluj; în Bucovina, la Cernăuți. Suceava și Vatra Dornei; apoi în vechiul regat, la București, Craiova, Turnu Severin, Turnu Măgurele etc. Creația muzicală a lui Ciprian Porumbescu a penetrat mai puțin în vechiul regat. Opereta a constituit un exemplu pentru compozitorii Tudor Flondor,

5. *Ibidem*.

6. Paul Leu, **C. Porumbescu. Monografie**, Suceava, 1972, p. 195.

7. V. Cosma, **C. Porumbescu. Monografie**. ESIP, 1957, p. 56.

8. G. Sbârcea, **Actualitatea lui C. Porumbescu**, în **România Mare**, VI, nr. 244/1995, p. 4.

Iacob Mureșeanu și Tiberiu Brediceanu din prima jumătate a secolului XX și un imbold pentru urmași, care ne-au lăsat operele: *Ana Lugojana, N-a fost nuntă mai frumoasă, Culegătorii de stele, Lăsați-mă să cânt, Plutașul de pe Bistrița* și altele⁹. Filonul folcloric folosit de compozitor a făcut trecerea de la vodevil la operetă.

După terminarea studiilor muzicale la Viena se reîntoarce în țară și obține o catedră de muzică la Gimnaziul Superior Ortodox român din Brașov, precum și postul de dirijor al corului bisericii Sf. Nicolae din cartierul Șchei, la 11 noiembrie 1881. Fostul său coleg Constantin Morariu considera că el aici a lucrat mai mult decât oriunde, deși sănătatea îi era zdruncinată încă din închisoarea din Cernăuți: tipărea cântece, dădea concerte și gazetele erau pline de laudă la adresa lui. El a inaugurat la Brașov, prin activitatea sa în cadrul Reuniunii Române de Cântări și Gimnastică, o nouă viață muzicală ce a uimit și încântat publicul, impunând un avânt cultural în rândul populației locale și a năzuinței de unitate a românilor de pretutindeni¹⁰.

Ziarul *Gazeta Transilvaniei*, referitor la spectacolul dat de elevii gimnaziului la 6 ianuarie scria: "*În special s-a distins noul profesor de muzică, Ciprian Porumbescu, care a știut în scurt timp să organizeze un cor de studenți, a căruia producțiuni îi fac mare onoare...*", iar Andrei Bârseanu aprecia: "*Ca printr-un farmec Brașovul românesc se prefăcu într-un oraș al muzicii. Copiii de la școală cântau cu bucurie cântecele lui, pe care le scrie cu o ușurătate de necrezut..., biserica Sf. Nicolae deabia pute cuprinde publicul ce venea să asculte corul condus de dânsul; casele românești răsunau de cântece nouă; muzica era un obiect de conversație care pasiona familiile negustorilor brașoveni...*". Aici, ca și la Viena, el ajunsese centrul de cristalizare al societății românești.

În această perioadă compune opereta *Crai Nou*, pe care o prezintă în premieră pe scena gimnaziului din Brașov în trei reprezentații, la 12 și 13 februarie și 3 martie 1882, cu care ocazie și-a atras aprecieri elogioase în presa vremii pentru valoarea artistică a lucrării, fiind prima operetă românească lirică. Pentru reprezentarea operetei și-a format o societate de diletanți, membri distinși ai societății române din Brașov. Soliste au fost Carolina Leghier și Cornelia Roman, iar soliști profesorul Andrei Bârsan, Vasile Voinea, Gheorghe Strâmbu și învățătorul Zosim Butnariu. Regizor a fost Ioan Popp, iar sufleur profesorul Pandeli Dima. În viața românilor Brașoveni prezentarea operetei a fost un "eveniment", dovadă cele trei spectacole succesive din 1882 și cel din 1883, cu ocazia adunării "Asociațiunii" la Brașov¹¹. Fiecare reprezentație a însemnat un succes.

Premiera operetei *Crai Nou* a fost o reprezentație de excepție, care a depășit cadrul unui spectacol datorită faptului că:

- românii din Imperiul Austro-Ungar și-au dovedit vitalitatea și originalitatea artei naționale;

- opereta *Crai Nou* a urcat pe scenă lumea țăranilor români, cântecul și portul popular;

9. V. Cosma, C. Porumbescu. **Monografie**, p. 60.

10. **Mitropolia Moldovei și Sucevei**, nr. 4-6/1983, p. 239.

11. **Suceava - anuarul Muzeului Județean**, X, 1983, p. 113.

-Ciprian Porumbescu a știut să atragă toate forțele interpretative din oraș, indiferent de naționalitate; criteriile care corespund crezului său artistic: *“Dacă este vorba de vreun componist care l-am studiat..., atunci îmi permit a spune că componistul acesta e însuși poporul nostru român”*.

Într-o scrisoare către tatăl său, după a doua reprezentație îi scrie: *“Și astăzi, am ajuns să-mi văz dorința implinită, mi-am văzut visul cu ochii, am avut aplauzele frenetice pentru opul meu, am auzit chemând sute de voci, pline de entuziasme și căldură numele meu, m-am văzut ridicat, lăudat, măgulit, laureat... Ce să mai aștept de la viața mea, de la viitorul meu?... Numele meu este întemeiat, viitorul meu îmi luce cu culorile cele mai vii înaintea ochilor, mi-am câștigat simpatia acelor oameni, cu cari am să trăiesc împreună... În prima sară, după reprezentație, când mă suisem pe scenă spre a mulțumi publicului, îmbrățișat fiind din toate părțile de fete și flăcăi, ... aceste momente când toți cu lacrimi în ochi, se întreceau să-mi strângă mâna și eu stam între dâșii, curgându-mi lacrimile de bucurie peste față, aceste momente vor rămânea neșterse în viața mea. Publicul aplauda de credeam că nu mai sfârșește”*¹².

Ecoul celor trei reprezentații a depășit toate așteptările. Iată relatarea lui Andrei Bărseanu, unul dintre interpreți: *“Cele trei reprezentațiuni ale acestei operete... au fost un adevărat triumf pentru compozitorul ei și-au produs o însuflețire de nedescris. Porumbescu era omul cel mai iubit între românii din Brașov și melodiile din opereta lui se cântau pe toate străzile: de tineri și de bătrâni, de bărbați și de femei. Cu toți se uitau la el ca la un luceafăr, care se înălța repede pe orizont și de la care așteptam încă mult bine și cinste pentru neamul nostru”*¹³.

Într-o scrisoare, Mărioara - sora compozitorului - îi scria tatălui ei la 28 februarie 1882: *“Opereta a reușit cu succes. A mers totul minunat. Lumea era atât de entuziasmată că nu-și afla loc, bătea din picioare, striga, aplauda. Când a apărut Ciprian și se așeză la pupitru de dirijor fu întâmpinat cu mari aplauze... Muzica a plăcut enorm, compozitorul primind o liră de metal cu fundă mare tricoloră...”*¹⁴. Preotul Constantin Morariu spunea despre el: *“Nu e de mirare că un suflet așa de simțitor și iubitor ca al lui să nu fi răspândit în jurul său, ca floarea cea mai plăcut mirositoare, numai parfumul binelui, frumosului și-a tot ce-i măreț și nobil...”*¹⁵.

După Brașov opereta s-a prezentat la Biserica Albă, în august 1883, cu ocazia adunării generale a ASTRA, sub conducerea muzicală a lui D. Jașchick¹⁶, apoi la Oravița unde primul spectacol a avut loc la 24 decembrie 1888 în sala Teatrului Vechi. Ziarul *Luminătorul* nr. 1/1889 arată că: *“teatrul a fost îndesuit, corurile excelente sub conducerea dirijorului Francisc Zeh, soliștii admirabili. Primadona Dragoescu a primit un dar frumos drept recunoștință”*¹⁷. La 7 ianuarie 1889 a avut loc o seară teatrală muzicală românească, aranjată de Reuniunea Română de Cântări din Oravița, având în program două piese: *Sărutatul* - comedie de Iuliu Rosen și *Crai Nou* - operetă română

12. V. Branisce, **C. Porumbescu. Schiță monografică**, Lugoj, 1908, p. 85.

13. **Ibidem**, p. 90.

14. **Suceava - anuarul...**, p. 114.

15. **Mitropolia...**, p. 240.

16. **Ibidem**, p. 244.

pe textul lui Vasile Alecsandri și muzica de Ciprian Porumbescu. Dochița a fost interpretată de Iulia Dragoescu. Punerea în scenă se datorește dr. Gheorghe Vuia¹⁷. Strălucitul succes orăvițean al operetei îl determină pe Vasile Alecsandri să o recomande lui I.L. Caragiale pentru “bina” Teatrului Național din București. Îndemnul poetului realizându-se cu greu, bătrânul tată al compozitorului îi scria cu mâhnire la 27 ianuarie 1889 învățătorului Gheorghe Dragoescu din Oravița: “*ne pare rău de rușinea capitalei României că nu are românesc ce are Oravița*”¹⁸.

După Oravița a urmat Lugojul, unde au avut loc trei reprezentații la 15, 18 și 21 mai 1891, succesul fiind covârșitor. Primul spectacol a avut loc la 15 mai 1891, organizat de către Reuniunea de Cântări și Muzică din Lugoj, sub conducerea dirijorului W. Schwach. Moș Corbu a fost interpretat de dr. Gheorghe Dobrin, iar Anica de Lucia Vlad. Meritul reușitei spectacolului este al dirijorului, îndeosebi al Luciei Vlad și Alma Maior, care au intrat bine în rolurile lor și le-au interpretat cu fidelitate. Doctorul Dobrin a surprins publicul în rolul Moș Corbu. Numai acompaniamentul orchestrei a lăsat de dorit¹⁹. Al doilea spectacol a avut loc la 18 mai 1891. Cu această ocazie s-a jucat și piesa *Recept contra soacrelor*, comedie într-un act, localizare de Sofia Vlad, care a plăcut publicului²⁰.

Corul vocal român din Biserica Albă a organizat la 30 decembrie 1891 în localul Reuniunii Germane o producție de cântări în care a figurat și opereta *Crai Nou*, urmată de dans²¹.

În Bucovina opereta s-a reprezentat pentru prima dată la Cernăuți la 24 și 28 aprilie 1898 și 26 și 30 aprilie 1899 de Societatea Muzicală “Armonia” în teatrul orășănesc, cu o trupă de diletanți, dirijor fiind A. Koller. Ziarul *Patria* din Cernăuți, nr. 123/1898, salută prima reprezentație ca una “din cele mai prețioase mărgene” a “Armoniei”. Din recenzia publicată spicuim: “*Este cu neputință a asculta cuvintele lui Alecsandri sau muzica lui Porumbescu, fără de-a rămânea adânc fermecat nu de arta ca artă, ci de arta de a vedea ca român, a o înțelege românește și a o perpetua în sufletul românesc*”²². A cântat muzica militară a Regimentului 41 Infanterie din Cernăuți.

Cu prilejul Adunării Generale a Învățătorilor din dieceza Caransebeșului, Reuniunea Română de Cântări din Oravița a aranjat un concert în sala Teatrului Vechi în ziua de 17 septembrie 1900, având în program *Potpuriu* din opereta *Crai Nou* și soliști pe domnișoara Melania Dragoescu și domni N. Novacescu și M. Băiaș, urmat de dans în sala hotelului²³. Prima reprezentare a operetei la București a avut loc în octombrie 1900 în cadrul Societății Corale “Carmen”. În 1903 s-a dat o reprezentație la data de 30 mai la Agnita.

17. **ASTRA...**, p. 3.

18. V. Branisce, **op. cit.**, p. 114.

19. Sim Sam Moldovan, **Oravița dealtădată**, 1938, p. 158.

20. **Ibidem**, p. 58.

21. **Foaia Diecesană**, IV, nr. 20/19 mai 1891, p. 7.

22. **Ibidem**, nr. 21/26 mai 1891, p. 8.

23. **Ibidem**, nr. 52/29 decembrie 1892, p. 8.

24. V. Branisce, **op. cit.**, p. 116.

În sala Teatrului Popular al orașului Lugoj s-a organizat în zilele de 12-13 aprilie 1904 de către Reuniunea Română de Cântări și Muzică sub conducerea lui Ion Vidu prezentarea operetei *Crai Nou*, rolul Anicăi fiind interpretat de Lucia Barbu. Opereta a fost precedată de piesa de teatru *Trei doctori*, localizare de V. Vlaicu. A cântat muzica militară a Regimentului 29 Infanterie și a urmat petrecere dansantă. Recenzentul din *Foaia Diecesană* consideră că Vidu a prezentat opereta în mod grandios. Prestarea pe scenă a lui Moș Corbu (dr. Gheorghe Dobrin) a fost perfectă, cu voce duioasă, bătrânească și un limbaj potrivit. Lucia Barbu, în rolul Anica, o cântăreață artistă, a excelat prin istețime și prin precizie. Dirijor a fost Ion Vidu, iar regizor Valeriu Branisce ²⁵. La spectacol, au participat intelectuali și țărani din satele din jurul Lugojului.

La 2 decembrie 1906, cu ocazia inaugurării festive a școlilor poporane românești din Suceava, s-a organizat un concert în sala hotelului Central, corul fiind format din cadre didactice, iar dirijor institutorul Alexandru Voievdica. Din creația lui Ciprian Porumbescu s-au interpretat *Hora, Crai Nou, Cântec sicilian, Arcanul și Bătuta* ²⁶. Manifestări comemorative cu ocazia a 25 de ani de la moartea compozitorului au avut loc la 7 iunie 1908 la Sibiu, Lugoj, Bistrița, București, Reșița, Oravița, Turnu Măgurele, Craiova, Brașov, Oradea, Turnu Severin, Bărlad, Stupca, Dalboșeț, Coștei etc.

La Reșița, ambele reuniuni culturale române de cântări și muzică au aranjat un festival la 24 mai 1908. Dimineata s-a săvârșit Liturghia și parastas în amintirea compozitorului, iar după-amiază a avut loc festivalul dedicat exclusiv compozitorului comemorat, cu următorul program:

1. *Cuvânt de deschidere cu schița vieții*, pr. Ioan Popovici;
2. *Adusu-mi-am aminte*, cor de C. Porumbescu;
3. *Crai Nou*, potpuriu de C. Porumbescu, pian R. Micu;
4. *A căzut o rază lină*, duet de C. Porumbescu, solo R. Căzan și S. Sabou;
5. *Basme iașiene*, de C. Porumbescu, pian V. Rădulescu;
6. *Pe-al nostru steag*, de C. Porumbescu, cor;
7. *Tempi pasat*, de C. Porumbescu, pian R. Micu.

Cu această ocazie s-a distribuit publicului lucrarea *Ciprian Porumbescu - schiță monografică* de Valeriu Braniște, Lugoj, 1908 ²⁷.

În 1881 adunarea generală a Reuniunii de Cântări și Muzică l-a ales pe Ciprian Porumbescu ca "membru onorar" și a introdus în repertoriu cântecele sale: *Cântec de primăvară* (1881), *Hora Severinului* (1882), *Tricolorul și Hora Sinaei* (1884), *Cântec sicilian* (1886), *Marșul cântăreților* (1889), *Cisla* (1894) etc. Scriitorul Virgil Birou considera că "reșițenii l-au cinstit și l-au iubit pe compozitor, pentru că sufletele lor se pârjoleau la aceeași vâlvătaie a dorinței de eliberare pe care au simțit-o în arta lui..."

La Sibiu s-a organizat un parastas la catedrală, răspunsurile fiind date de corul teologilor și pedagogilor, urmat de un matineu dat de Reuniunea de Muzică. Au participat peste 1.000 de oameni. A vorbit episcopul vicar Elie

25. *Foaia Diecesană*, nr. 37-38/10 septembrie 1900, p. 6.

26. *Ibidem*, nr. 38/9 aprilie 1904, p. 3.

27. C. Porumbescu. *Studii*, Suceava, 1983, p. 97.

Miron Cristea despre "muzica națională". Printre altele s-a cântat *Tricolorul* de Ciprian Porumbescu, iar profesorul Timotei Popovici a ținut o disertație despre viața și activitatea compozitorului. Seara, la Teatrul Orășănesc s-a reprezentat opereta *Crai Nou*. S-au dat trei reprezentații, la 2-3 și 5 iunie 1908. Regizor a fost Iulius Enescu. Așa cum rezultă din recenzia din *Foiaia Diecesană*, opereta a avut succes deplin. Anica a fost interpretată de Lucia Barbu. Toți interpreții s-au achitat bine de rolurile lor. Mult a plăcut publicului doamna Barbu și domnul Roșca ²⁸.

La Lugoj a fost o frumoasă aniversare în semn de pietate, organizată de către Reuniunea Română de Cântări și Muzică. La cele două biserici s-a organizat un parastas. A vorbit protopopul dr. George Popovici, după care publicul a trecut în pavilionul hotelului Concordia, unde a avut loc un matineu festiv. Cuvântul de deschidere a fost rostit de dr. A. Văleanu, care a evocat viața marelui compozitor. Corul a intonat *Pe-al nostru steag*, dirijat de Ion Vidu. Domnișoara Veturia Terfaloagă a executat la pian *O noapte la stână* cu multă însuflețire. S-a interpretat *Crai Nou*, acompaniamentul la pian fiind susținut de doamna M. Branște cu cunoscuta-i dexteritate. Dr. Valeriu Branște a vorbit despre viața și opera lui Ciprian Porumbescu. S-a cântat apoi *În mormânt viață*. Doamnele Maria Molitor și Elena Boer au executat ductul *A căzut rază lină*. S-au mai cântat *Trei culori* și *Adusu'mi-am aminte* ²⁹.

La Bistrița, Reuniunea de Cântări a sărbătorit la 7 iunie 1908 în mod demn aniversarea unui sfert de veac de la moartea compozitorului, cu slujbă religioasă și festival artistic. Comemorarea a fost deschisă de dr. Iulian Pop. S-au cântat *Pe-al nostru steag*, *A căzut o rază lină* și *Crai Nou* de către domnișoara Zenovia Iriff, după care a urmat conferința dr. V. Onișor despre viața și opera compozitorului ³⁰.

Reuniunea Română de Cântări și Muzică din Oravița a aranjat la 21 iunie 1908 un festival de pomenire pentru Ciprian Porumbescu la Grădina de Tir, cu un program bogat și demn de pietatea păstrată compozitorului, care a dedicat orăvițenilor *Marșul cântăreților*. S-a început cu parastasul, corul Reuniunii a fost dirijat de învățătorul Gheorghe Dragoescu. Seara a urmat festivalul, care a fost reușit. S-au remarcat domnișoarele Trăilă și Nuți Dragoescu. Meritul organizării festivalului se datorește dr. Mihail Groșianu. Programul a cuprins numai piese ale compozitorului comemorat:

1. *Marșul cântăreților din Oravița*;
2. *Balada pentru vioară*, Carol Kanz și pian M. Dragoescu;
3. *Iarna*, cor;
4. *A căzut o rază lină*;
5. *Altarul Mănăstirii Putna*, cor;
6. *Crai Nou*, solo L. Dragoescu;
7. *La un nour*. După concert a urmat dans ³¹.

La Turnu Măgurele, membrii cercului "Alexandru Depărățeanu" au prezentat opereta. La Sibiu Reuniunea Română de Muzică a sărbătorit în zilele de 15,

28. *Foiaia Diecesană*, nr. 62/24 mai 1908, p. 2.

29. I. Crișan, *Un secol de cântare muncitorească în Reșița*. Reșița, 1972, p. 145.

30. *Foiaia Diecesană*, nr. 64/20 iunie 1908, p. 3.

31. *Ibidem*, nr. 62/27 mai 1908, p. 2.

16 și 18 iunie 1908 a 25-a comemorare a compozitorului pe scena teatrului cu o reprezentație compusă din două părți:

- a. Opereta *Crai Nou*, de C. Porumbescu;
- b. *La șezătoare - o icoană din popor*, muzica de Tiberiu Brediceanu.

Spectacolele au fost reușite, deoarece rolurile au fost norocos împărțite. Rolul Dochitei a fost interpretat de doamna Veturia Triteanu, iar rolul Anicăi de Lucia Barbu. Spectacolul a fost regizat de I. Enescu ³².

La Brașov a avut loc un concert, cuvântul comemorativ a fost rostit de Andrei Bârseanu. La Oradea Societatea Muzicală "Hilaria" a prezentat un concert în amintirea compozitorului. De asemenea, în Banat, în satele Curtea, Bozovici, Prigor și altele. La Dalboșeț, sat din ținutul Almăjului, dimineața a avut loc un parastas la biserică, iar după-masă serbare cu piesele compozitorului, după următorul program:

1. *Cuvânt de deschidere* - S. Stoinel;
2. *Numele tău*, cor;
3. *Hora Sinaei*, cor;
4. *Viața lui Ciprian Porumbescu*, dizertație pr. Ilie Imbrescu;
5. *Tricolorul*, cor;
6. *Pe-al nostru steag*, cor;
7. *Cuvânt de închidere* - P. Câmpeanu .

La Craiova, Societatea Muzicală "Hora" a organizat la 25 mai 1908 un festival în grădina Băilor Comerciale. A vorbit despre viața lui Ciprian Porumbescu profesorul Bărbulescu, iar G. Economul a cântat piese din repertoriul său. Filarmonica a comemorat aniversarea compozitorului la 19 iunie 1908 printr-un program alcătuit exclusiv din compozițiile lui. Cu această ocazie s-a lansat un Apel către publicul românesc pentru editarea compozițiilor sale muzicale la un preț la îndemâna tuturor. Societatea Filarmonică a deschis o subscripție națională pentru colectarea banilor necesari ³⁴.

La București, Societatea Muzicală "Carmen" a prezentat fragmente din opereta *Crai Nou* de Ciprian Porumbescu. La 7 iunie 1908 la Stupca, Reuniunea de Muzică din Suceava, împreună cu societățile studențești românești, au organizat un pelerinaj la mormântul compozitorului. S-a cântat bucata *Adusu'mi-am aminte*, iar țăranilor li s-a împărțit gratuit volumul *Ciprian Porumbescu, după 25 ani de la moartea lui* de Constantin Morariu. Profesorul Liviu Marian a rostit o evocare emoționantă.

La Viena, Societatea Academică "România Jună" a organizat la 20 iunie 1908 o convenire socială festivă la care și-au dat concursul domnișoara E. Topliceanu și domnii C. Șandru și I. Crișan. Convenirea a avut loc la restaurant seara și s-a deschis cu cântecul *Trei culori*. Președintele societății, G. Teleagă, a ținut un frumos și mișcător discurs, evidențiind activitatea compozitorului pe tărâm național și artistic. Convenirea s-a încheiat cu dans și intonarea cântecului *Deșteaptă-te române* ³⁵. În zilele de 7-8 iunie 1909, Societatea Academică "Junimea" din Cernăuți a prezentat opereta *Crai Nou*.

32. *Ibidem*, nr. 63/4 iunie 1908, p. 8.

33. *Ibidem*, nr. 65/14 iunie 1908, p. 2.

34. *Luceafărul*, VII, nr. 8/15 aprilie 1908, p. 188.

35. *Foaia Diecesană*, nr. 66/12 iunie 1908, p. 2.

Societatea Română de Cântări și Muzică din Caransebeș a organizat două serate artistice împreună cu dans la 13 și 14 aprilie 1914, care au întrecut așteptările organizatorilor. În prima seară muzica militară a cântat un Potpuriu românesc de Bures, apoi artista Elisabeta Jurca a cântat câteva piese românești și apoi s-a interpretat opereta *Crai Nou* de Ciprian Porumbescu. A doua seară a cântat doamna Lucia Cosma, "privighetoarea Banatului", o voce dulce și melodioasă. S-a prezentat opereta *Crai Nou*, iar orchestra a interpretat *Negruța* de Ion Vidu. A urmat dans în sala hotelului "Pomul Verde". Dirijor a fost profesorul A. Sequens, iar muzica militară a Regimentului 43 Infanterie din Biserica Albă. Din recenzie apărută în ziarul *Drapelul* rezultă că au fost zile memorabile pentru românii din Caransebeș. Opereta a obținut un succes deplin. În rolurile Dochitei și Anicăi au excelat doamnele Lucia Cosma și Elisabeta Jurca, ambele interpretând rolurile cu o precizie uimitoare ³⁶.

Dacă înainte de primul război mondial muzica lui Ciprian Porumbescu era mai mult cultivată în Bucovina, o parte din Banat și Ardeal, în perioada interbelică ea a prins tot mai trainice rădăcini în tot cuprinsul țării³⁷. După Unirea cea Mare din 1 Decembrie 1918, prima manifestare culturală la Suceava a avut loc la 3 decembrie 1920, prezentată de către Reuniunea Muzical-Dramatică "Ciprian Porumbescu", cu care ocazie s-au interpretat piesele *Doina*, marșul *Haideți, Haideți* din *Crai Nou* și hora *Cât e țara românească*. Reuniunea a prezentat la 20 martie 1922 sub conducerea dr. Grigorie Pantazie opereta *Crai Nou*. Și-au dat concursul Victor Morariu, George Voievdica și C. Procopovici, dirijor A. Karnett. S-au dat trei spectacole, în zilele de 19, 20 și 21 martie 1920³⁸. La 10 iunie 1923, la Suceava avea loc a cincea reprezentație a operetei *Crai Nou*. Cu această ocazie, ziarul *Glasul Bucovinei* scria: "Ar fi de datoria celor cari au în mână destinele teatrului românesc să-i asigure operetei acesteia viața perpetuă pe care o merită. Ne gândim la domnul Leonard, directorul Teatrului Național din Cernăuți, care și-ar face un nou titlu de glorie, luând *Crai Nou* în repertoriul său". Ziarul sublinia calitatea artistică a spectacolului. Reprezentația a avut loc cu ocazia împlinirii a 40 de ani de la moartea compozitorului ³⁹.

Sărbătorirea Societății Academice "România Jună" din Viena la Caransebeș a avut loc la 21 ianuarie 1923. Serbarea a fost reușită. Programul a fost atrăgător și cuceritor. Publicul a fost ales și numeros. Dimineața s-a ținut parastas solemn pentru membrii răposați. Programul de seară s-a deschis cu un tablou alegoric, după care a urmat opereta *Crai Nou*, executat de orchestra militară. Medicul dr. Constantin Popasu a reliefat momentele mai însemnate și luminoase din activitatea Societatea Academice "România Jună" și a lui Mihai Eminescu la Viena. Elevul I. Mihuța a declamat *Scrisoarea a III-a* de Mihai Eminescu. Corul Școlii Normale, dirijat de profesor Antoniu Sequens, a cântat un text eminescian. Tenorul S. Câmpean a interpretat *Doina* de

36. **Drapelul**, III, nr. 59/24 mai 1908, p. 2.

37. **C. Porumbescu. Studii**, p. 99.

38. **Foaia Diecesană**, nr. 66/12 iunie 1908, p. 2.

39. **Drapelul**, XIV, nr. 42/28 aprilie 1914, p. 3.

Mihai Eminescu. Delegatul Societății, Filaret Barbu, a dat citire unei scrisori de mulțumire. După Festival a urmat dans. S-a jucat *Romana*, sub conducerea profesorului Sabin Evuțian. Tabloul alegoric a fost închinat lui Mihai Eminescu și aranjat de profesorul Gheorghe Neamțu și pictorul Gheorghe Baba. S-a făcut colectă pentru *Almanahul comemorativ* al Societății și statuia lui Eminescu, colectându-se suma de 6190 lei⁴⁰.

La 24 ianuarie 1923 a avut loc la Caransebeș sărbătoarea Unirii. Dimineăța a avut loc o slujbă religioasă la biserică, iar după-masă serbări școlare. La serbarea de la Liceul Traian Doda a luat parte un numeros și select public. Discursul festiv a fost rostit de profesorul Iancu Călțun, au urmat apoi coruri și recitări. Corul a fost dirijat de profesorul P. Banciu. Muzica militară a Regimentului 96 Infanterie, sub conducerea abilă a locotenentului Momocel, a executat compoziția *Crai Nou*, care a plăcut mult. A domnit mare însuflețire în public⁴¹. La 13 iunie 1926 Reuniunea Română de Muzică și Cântări din Anina, sub conducerea inginerului Carol Chodora cu diletanții săi a prezentat opereta română *Crai Nou* de Ciprian Porumbescu⁴².

Prin grija profesorului universitar Leca Morariu s-a înființat la Cernăuți "Muzeul Porumbescu", în 1926, care în 1927 s-a mutat la Suceava, în apropierea satului natal al compozitorului. În octombrie 1927 s-a reprezentat opereta *Crai Nou* pe scena Teatrului Național din Cluj, evidențiindu-se actorul Traian Gavrilescu, care atât prin cânt, cât și prin joc s-a ridicat deasupra partenerilor⁴³. Cu ocazia aniversării a 25 de ani de la înființarea Reuniunii de Cântare din Suceava, la 18 decembrie 1928, s-a reprezentat opereta *Crai Nou*, cu Lucreția Ionescu în rolul Dochitei. Dirijor a fost profesorul A. Karnett, iar profesorul Victor Morariu a făcut un scurt istoric al reuniunii⁴⁴. În 1932 Reuniunea Română de Cântări și Muzică din Reșița a prezentat publicului reșițean opereta *Crai Nou* de Ciprian Porumbescu, dirijor fiind V. Petrovici, iar regizor P. Bărnau⁴⁵.

Răspândirea creației porumbesciene pe întreg cuprinsul țării își are începutul în anul 1933, când intelectualii din Bucovina au organizat semicentenarul morții compozitorului. Printr-un ordin al Ministerului Educației Naționale din 26 mai 1933 se cerea tuturor școlilor secundare și societăților muzicale să comemoreze personalitatea compozitorului și să organizeze manifestări artistice. Acum, *Tricolorul* devine marș al mișcării străjerești și se introduce în manualele școlare⁴⁶. Cu ocazia comemorării morții lui Ciprian Porumbescu, la Suceava, în 27 aprilie 1933 a avut loc o serată muzicală la care s-au interpretat numai piese ale compozitorului. La 4 iunie 1933 s-a organizat un pelerinaj la Stupca, la mormântul compozitorului, unde au participat mulți țărani din jur. La 6 iunie 1933, la toate școlile din Suceava au avut loc serbări școlare. Cu această ocazie, profesorul Victor Morariu a făcut un

40. Ștefan Pavelescu, *Viața lui C. Porumbescu*, Suceava, 1940, p. 7.

41. **C. Porumbescu. Studii**, p. 101.

42. **Ibidem**, p. 103.

43. **Foaia Diecesană**, XXVIII, nr. 4/22 ianuarie 1923, p. 7.

44. **Ibidem**, p. 6.

45. Sim Sam Moldovan, **op. cit.**, p. 228.

46. **Societatea de mâine**, IV, nr. 41-43/30 octombrie 1927, p. 496.

scurt istoric al Reuniunii, iar profesorul I. Cârdei a prezentat portretul compozitorului. La audiția muzicală au fost interpretate numai piese ale compozitorului comemorat. La 24 iunie 1933 s-a prezentat aici opereta *Crai Nou*, iar la 12 octombrie 1933 s-a dezvelit bustul compozitorului din parcul orașului ⁴⁷.

În zilele de 29-30 mai 1934 Societatea Muzicală "Lira" din Lugoj a prezentat în sala Teatrului Orășănesc opereta *Crai Nou* de Ciprian Porumbescu. În fața unui numeros și select auditoriu, interpreții rolurilor, precum și corul acompaniat de orchestra de sub conducerea lui Ion Bacău, au fost la înălțime. A fost remarcat domnul Iorga, interpretul lui Moș Corbu, care s-a dovedit a fi un adevărat artist, apoi domnișoara Raina, care s-a achitat cu prisosință de rolul său. Această reprezentatie muzicală a constituit pentru publicul lugojan o seară plăcură, iar pentru elevi o ocazie de educație națională ⁴⁸.

Răspândirea operelor compozitorului decedat prematur a constituit o grijă permanentă a Reuniunii Muzical-Dramatice "Ciprian Porumbescu" din Suceava, pe lângă familie. Ea a împrumutat partituri pentru alte societăți culturale, care au solicitat acest lucru. În iunie 1936 Reuniunea se adresează lui Liviu Rebreanu, președintele Radiodifuziunii Române, cu rugămintea acceptată de a se introduce *Rapsodia Română* a lui Ciprian Porumbescu în repertoriul permanent al postului de radio București ⁴⁹. Corul mixt și orchestra Școlii Normale din Arad, dirijor fiind profesorul Ion Lipovan, au prezentat pe scena teatrului din localitate, în mai multe rânduri, opereta *Crai Nou* în anul școlar 1939-1940. Din distribuție s-au remarcat tenorul Mircea Emandi de la Opera din Timișoara, învățătorul Sieber Mihai - vioara întâi și profesorul Făgeanu Ion la flaut ⁵⁰.

La Timișoara, în cadrul manifestărilor străjerești din zilele de 27 și 30 martie 1939, s-a reprezentat opereta *Crai Nou* de către corul liceelor Constantin Diaconovici-Loga și Carmen Sylva, de sub conducerea profesorului Tiberiu Alexandru. A fost o afirmare artistică reușită. Publicul a fost impresionat și uimit de orchestra elevilor, care a fost ireproșabilă. Dintre soliști s-a remarcat elevul Liviu Olariu din clasa a VII-a în rolul Ispravnicului, un tânăr talentat care a întreținut buna dispoziție a publicului. Eleva Zamfira Ceofec s-a remarcat în rolul Dochitei, de asemenea eleva Astra Orzescu. S-a efectuat și un turneu la Oravița ⁵¹.

În anul 1943 Reuniunea Muzical-Dramatică din Suceava și Societatea Muzicală "Armonia" din Cernăuți au organizat un festival cu ocazia celei de-a 40-a aniversări a Reuniunii. Programul a cuprins numai lucrări ale compozitorului, printre care: *Pe-al nostru steag*, *Cât e țara românească*, *Potpuriu de cântece naționale*, *Rapsodia Română*, *Potpuriu din Crai Nou*, *Cântec de primăvară*, *Tricolorul* și altele. Cuvântul festiv a fost rostit de profesorul Ștefan Pavelescu ⁵².

La Caransebeș, opereta *Crai Nou* a fost prezentată de trei ori, în anii 1914, 1944 și 1951. La 26 februarie 1944 și la 27 mai 1944 s-a organizat un

47. C. Porumbescu. *Studii*, p. 103.

48. I. Crișan, *op. cit.*, p. 21.

49. *Analele Bucovinei*, III, nr. 1/1996, p. 33-34.

50. C. Porumbescu. *Studii*, p. 103.

51. *Ibidem*, p. 104.

52. *Răsunetul*, XIII, nr. 22/27 mai 1934, p. 2.

concert cu opereta *Crai Nou* de Ciprian Porumbescu, dirijor fiind căpitanul I. Manole. Cuvântul introductiv a fost rostit de profesorul Victor Morariu, care a arătat că “opereta la Caransebeș și Lugoj înseamnă Bucovina în Banat, legat prin generalul Seracin și alții”. Concertul a avut un deosebit succes, atât moral, cât și material ⁵³.

În perioada postbelică, viața culturală a cunoscut noi imbolduri. În 1947 a luat ființă la Suceava Ansamblul de Cântece și Dansuri “Ciprian Porumbescu”, care în 1948 fuzionează cu Reuniunea Muzical-Dramatică din aceeași localitate. Cu această ocazie s-a montat din nou opereta *Crai Nou*. Opereta a mai fost prezentată la Lugoj în 1947 de Corul Ion Vidu, dirijat de Dimitrie Stan, având ca regizor pe Dora Stan. Ateneul Popular din Caransebeș a prezentat la sediu, precum și la căminul cultural din comuna Marga, la 16 octombrie 1951, opereta *Crai Nou*, dirijor fiind Iosif Palik și regizor M. Albușescu, având printre interpreți pe profesorul Dimitrie Popa ⁵⁴.

În anul 1953 s-a sărbătorit centenarul nașterii compozitorului. Printr-o Hotărâre a Consiliului de Miniștri din 13 octombrie 1953 s-a constituit un Comitet Național Jubiliar, care a decis ca în perioada 14 octombrie - 1 noiembrie 1953 să se organizeze la ateneele populare și cluburi adunări festive și festivaluri artistice dedicate compozitorului. La 22 octombrie 1953 s-a ținut la Ateneul Român din București adunarea festivă, cu care ocazie a vorbit Ion Chirescu despre compozitor și s-a prezentat un program artistic de excepție de către ansamblul de cântece și dansuri al armatei și artiști de la operă și teatrele bucureștene. Muzicologul Viorel Cosma, în articolul *Contribuții la studiul operei lui Ciprian Porumbescu* îl situează alături “de Eminescu, Creangă, Grigorescu, Andreescu și alții” ⁵⁵. Opereta a mai fost prezentată de școlile populare de artă din Sibiu în 1955 și Craiova în 1957. Clubul Minier Anina, în cadrul Cercului de Operetă a prezentat în 1967 *Crai Nou*, sub conducerea muzicală a profesorului P. Sârbu și regia artistică a dr. Doru Drăgan, rolul Leonaș fiind interpretat de Doru Drăgan, iar coregrafia a fost asigurată de profesorul V. Toma ⁵⁶.

Ansamblul artistic al Liceului Pedagogic “Eftimie Murgu” din Timișoara a organizat un spectacol artistic-muzical la Casa de Cultură din Caransebeș la 2 mai 1977, sub conducerea muzicală a profesorului Pavel Romanișan, având în program selecțiuni pentru cor, soliști și orchestră din opereta *Crai Nou* de Ciprian Porumbescu ⁵⁷. Cu ocazia manifestărilor ansamblului artistic “Ciprian Porumbescu” din Suceava, în zilele de 9-11 decembrie 1983 s-au organizat un simpozion cu participarea Ninei Cionca și a lui Paul Leu. Cu această ocazie a avut loc premiera de gală a operetei *Crai Nou* în interpretarea ansamblului artistic și a unui grup de colaboratori suceveni, precum și un spectacol muzical-coregrafic și folcloric, prezentat de ansamblul artistic și solista Sofia Vicoveanca ⁵⁸.

53. Informație de la profesorul pensionar I. Făgeanu din Reșița.

54. C. Porumbescu. Studii, p 105.

55. *Analele Bucovinei*, III, nr. 1/1996, p. 37-39.

56. Programul și afișul Clubului Minier Anina.

57. Afișul Casei de Cultură din Caransebeș.

58. Programul manifestărilor ansamblului artistic “C. Porumbescu” din Suceava, 9-11 decembrie 1983.

La Ateneul Român din București a avut loc, la 21 iunie 1983, un concert omagial organizat de Consiliul Culturii cu ocazia comemorării unui secol de la moartea lui Ciprian Porumbescu. Personalitatea și creația compozitorului au fost evocate de profesorul N. Călinoiu, rectorul Conservatorului de Muzică. Orchestra simfonică și corul Filarmonicii George Enescu, dirijate de M. Brediceanu, au interpretat lucrări valoroase din creația marelui compozitor, precum și piese dedicate memoriei sale. Concertul s-a bucurat de un deosebit succes⁵⁹. Cu acest prilej, la Brașov, în cadrul Muzeului Primei Școli Românești din Șchei s-a deschis expoziția memorială Ciprian Porumbescu, iar în fața Liceului Andrei Șaguna s-a dezvelit bustul compozitorului. Astfel de manifestări au avut loc și în alte localități din țară, iar corul Patriarhiei din București a cântat dintotdeauna muzica religioasă a compozitorului.

În amintirea lui s-a introdus la Suceava concursul de interpretare instrumentală "Ciprian Porumbescu", dotat cu marele premiu Lira de Aur, începând cu anul 1972, iar din 1978 se desfășoară Festivalul coral interjudețean Ciprian Porumbescu, o dată la doi ani. Conservatorul de Muzică din București a purtat numele său până în anul 1990, iar din 1977 *Tricolorul* a devenit imnul de stat al țării, cu text adaptat până în 1990. Alături de corurile laice, contribuția semnificativă pentru patrimoniul cultural național al compozitorului este opereta *Crai Nou*. Teatrul liric de amatori de la sfârșitul secolului XIX n-a cunoscut un succes asemănător, trecând de la Brașov la Oravița, apoi la Cernăuți și București, opereta s-a bucurat de un adevărat triumf. Muzicile militare i-au asigurat o largă popularitate.

Aniversarea unui secol de la nașterea compozitorului, în 1953, a fost un prilej pentru a fi reconsiderat și valorificat. Numeroase adunări festive, concerte, studii etc. i-au popularizat viața și opera. S-a editat un timbru comemorativ, precum și două monografii, s-a turnat un film, s-a pus o placă comemorativă la Stupca, iar Teatrul de Operetă din București a reprezentat cu succes opereta *Lăsați-mă să cânt* de Gherase Dendrino, al cărui erou principal este compozitorul. Criticul de artă Rodica-Dana Pop apreciază opera sa în felul următor: "*Compozitorul Ciprian Porumbescu a contribuit la formarea educației patriotice a multor generații, nu numai prin avântatele piese corale sau prin cunoscuta-i operetă Crai Nou, ci și prin ... compozițiile pe care le-a dedicat pianului*". Este regretabilă și nedreaptă marginalizarea compozitorului după Revoluția din Decembrie 1989.

În concluzie, opereta *Crai Nou* a lui Ciprian Porumbescu s-a prezentat timp de peste un secol, între anii 1882 - 1885, în 33 localități din țară, din aproape toate provinciile istorice românești, în toate orașele mari din Banat și Bucovina, în 107 reprezentații bine apreciate de public. S-a prezentat și în afara granițelor țării, la Biserica Albă, în Banatul sârbesc și la Viena, precum și în unele sate: Bistra, Marga etc. Exemplul de patriotism pentru generațiile de azi și de mâine, viața și opera lui Ciprian Porumbescu înscriu o pagină luminoasă în istoria culturală a poporului român.

59. **Scînteia**, 22 iunie 1983, p. 4.

ANEXA

**Reprezentarea operetei *Crai nou* de Ciprian Porumbescu
în Banat, Bucovina și în țară**

Nr. crt.	Locul	Data	Dirijor sau regizor	Observații
1.	Brașov	12.II.1882	C. Porumbescu	Sala mare a gimnaziului
		13.II.1882	"	"
		3.III.1882	"	"
		15.VIII.1883	"	Congr. Asociației-Sala "Reduta"
2.	Biserica Albă	VIII.1883	D. Jaschick	
3.	Oravița	24.XII.1888	Fr. Zeh	Teatrul Vechi (3 reprez.)
		7.I.1889	"	
		17.IX.1889	"	
4.	Lugoj	15.V.1891	Wilhelm Schwach	Teatrul Orășănesc (7 reprez.)
		18.V.1891		
		21.V.1891		
5.	Biserica Albă	31.XII.1891		Societatea Armonia
6.	Cernăuți	24.IV.1898	A. Koller	Teatrul Orășănesc
		28.IV.1898	"	
		26.IV.1899		
		30.V.1899		
7.	Oravița	30.IX.1900		Teatrul Vechi
8.	București	X.1900		Societatea Carmen
9.	Agnita	30.V.1903		
10.	Bistra	14.I.1904		
11.	Lugoj	12.IV.1904	I. Vidu - V. Branisce	Teatrul Orășănesc
		13.IV.1904	"	
12.	București	7.IV.1904		
13.	Recița Montană	24.V.1908	V. Petrovici	
14.	Sibiu	2.VI.1908	A. Bena - I. Enescu	Teatrul Orășănesc
		3.VI.1908	"	
		5.VI.1908	"	
15.	Lugoj	25.V.1908	I. Vidu	Hotel Concordia
16.	Bistrița	7.VI.1908		
17.	Oravița	21.VI.1908	Gh. Dragoescu	Grădina de Tir
18.	Turnu Măgurele	VI.1908		Cercul Alex. Depărățeanu
19.	Sibiu	15.VI.1908	I. Enescu	
		16.VI.1908	"	
		18.VI.1908	"	
20.	Craiova	19.VI.1908		Societatea Muzicală Hora
21.	București	28.IV.1908		
22.	Viena	1908		Societatea România Jună
23.	Cernăuți	7.VI.1909		Societatea Junimea
		8.VI.1909		
24.	Caransebeș	13.IV.1914	A. Sequens	Pomul Verde
		14.IV.1914	"	

Nr. crt.	Locul	Data	Dirijor sau regizor	Observații
25.	București	5.V.1920 1921		Teatrul Național Societatea Cântarea României
26.	Suceava Gr. Pantazie	19.III.1922 A. 20.III.1922 " 21.III.1922 "		Karnett - Reuniunea Muzical-Dramatică C. Porumbescu
27.	Caransebeș	21.I.1923	P. Bancea - Gh. Baba	Sala de gimnastică a liceului
28.	Suceava	10.VI.1923		
29.	Vatra Dornei	15.VII.1923		
30.	Anina	23.V.1926 13.VI.1926 " 30.VI.1926 "	C. Chodora - D. Vilmoș	
31.	Oravița	21.III.1926		Teatrul Școlar
32.	Cluj	X.1927		Teatrul Național
33.	Anina	9.V.1928		
34.	Suceava	18.XII.1928	A. Karnett	
35.	Cluj	5.V.1928		
36.	Reșița	1932	V. Petrovici - P. Bârnau	
37.	Suceava	1933		
38.	Lugoj	19.V.1934 21.V.1934 "	I. Bacău	11 reprezentații Societatea Corală Lira
39.	Timișoara	1936 27.III.1939 30.III.1939 "	Surlașiu T. Alexandru	Teatrul Orășnesc Liceul C.D.Loga
40.	Arad	1939	I. Lipovan	Teatrul Orășnesc
41.	Oravița	1939	T. Alexandru	
42.	Anina	3.VII.1937		
43.	Caransebeș	26.II.1944 27.II.1944 "	I. Manole	
44.	Lugoj	1947	D. Stan - D. Stan	
45.	Oravița	14-15.III.1947		Oct. Itu
46.	Suceava	1947		13 reprezentații
47.	Caransebeș	1951	I. Palik - M. Albușescu	
48.	Marga	16.X.1951	"	
49.	Sibiu	28.III.1954		Școala populară de Artă
50.	Craiova	1957		"
51.	Râmnicu Vâlcea	19.VIII.1961		
52.	Anina	1967	P. Sârbu - D. Drăgan	Clubul Minier
53.	Suceava	11.XII.1983	D. Sârbu	
54.	Cernăuți	8.IV.1995		Nu s-a ținut

Opereta a mai fost reprezentată la: Câmpulung, Rădăuți, Botoșani, Turnu Severin, Satu Mare, Turda etc., dar nu deținem date despre spectacolele respective.

**LA DIFFUSION DE L'OPÈRETTE "CRAI NOU" DE CIPRIAN PORUMBESCU
EN BANAT ET EN ROUMANIE
(Résumé)**

L'opèrette "Crai Nou" a été créée à Braşov, par le compositeur C. Porumbescu, en février 1882, en 2 actes, d'après un livret de Vasile Alecsandri. Le sujet de cette opèrette a comme source d'inspiration le village moldave; l'action se passe en 1851, se basant sur une ancienne légende populaire. Le contenu populaire de la musique du compositeur explique la présentation de l'opèrette en Transylvannie, en Banat et en Bucovine et, depuis 1934, en Roumanie aussi.

On a présenté l'opèrette pendant plus d'un siècle, entre 1882 – 1983, en 33 localités (villes et villages), en 107 représentations, bien appréciées par le public. L'opèrette "Crai Nou" a été présentée à l'étranger aussi, prouvant que l'oeuvre de C. Porumbescu constitue une page brillante de la culture du peuple roumain.